

Elżbieta Róża Czacka – życiorys

Róża Maria Czacka (imię zakonne Elżbieta) urodziła się 22 października 1876 r. w Białej Cerkwi na Ukrainie. Ze środowiska rodzinnego wyniosła gruntowne i wszechstronne wykształcenie, ideały patriotyczne i społeczne, a także żywą i pogłębianą wiarę. Grała na fortepianie i kochała muzykę. Znała biegle angielski, niemiecki, francuski, orientowała się w łacinie kościelnej i średniowiecznej.

Od dzieciństwa groziła jej ślepotą. Po wielu nieudanych próbach ratowania resztek wzroku utraciła go ostatecznie w wieku 22 lat. Od polskiego okulisty usłyszała nie tylko prawdę o nieuchronnej ślepotcie, ale też wezwanie, by zająć się sprawą niewidomych, o których w Polsce nikt się nie troszczył.

„Przyjmując swoją sytuację utraty wzroku jako powołanie do służby, postanowiła pomóc tym, którzy przeżywają podobne doświadczenie” – powiedziała s. Gabriela z założonego przez Czacką Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża.

Praca na rzecz osób niewidomych

„Korzystając z międzynarodowego dorobku tyflogologii, w szczególności francuskiej, gdzie zostało opracowane pismo brajlowskie i liczne pomoce dydaktyczne, w 1908 r. Róża Czacka podjęła pierwsze próby praktycznej realizacji własnej koncepcji pracy na rzecz osób niewidomych na ziemiach polskich. W 1910 r. utworzyła w Królestwie Polskim Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi, które oficjalnie zostało zatwierdzone przez władze carskie 11 maja 1911 r. Na jego działalność przeznaczyła własne fundusze odziedziczone po rodzicach. Następnie organizowała kwesty publiczne, zwracając się o ofiary do osób prywatnych i o dotacje państwowe” – powiedziała s. Gabriela.

„Na początku XX wieku osoby niewidome żyły na marginesie społeczeństwa. Nie miały wsparcia medycznego, wykształcenia czy pracy. Pochodząca z rodziny hrabiowskiej Róża Czacka, sama stając się osobą ociemniałą, postanowiła przyjść z pomocą tym, którzy znaleźli się w podobnej do niej sytuacji, ale nie mieli zaplecza materialnego. Chciała, żeby niewidomi byli pełnoprawnymi członkami społeczności, by zdobywając wykształcenie i umiejętności, mogli na równi z innymi osobami funkcjonować, rozwijać swoje umiejętności, talenty” – wyjaśnił prezes Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi Paweł Kasprzyk.

Staraniem matki Czackiej było powstanie Zakładu dla Niewidomych w Laskach, na terenie dawnego folwarku podarowanego przez rodzinę Daszewskich ociemniałej hrabinie, gdzie osoby niewidome mogły się kształcić, uczyć prostych czynności. Na miejscu w Laskach powstała biblioteka brajlowska. Pomoc otrzymywały także rodziny dorosłych niewidomych.

Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża

W latach 1915–1918 zrodziła się w Czackiej myśl o powołaniu do życia nowego zgromadzenia, którego zadaniem byłaby troska o niewidomych na każdym etapie ich życia. Uzyskawszy pozwolenie biskupa łucko-żytomierskiego, Róża Czacka przyjęła habit III Zakonu św. Franciszka i 15 sierpnia 1917 r. złożyła śluby wieczyste, przyjmując imię s. Elżbiety.

W listopadzie 1918 r. uzyskała zgodę władz kościelnych i przyjęła pierwsze kandydatki do nowego zgromadzenia, które od 1 grudnia 1918 r. nosi nazwę Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża. Wielokrotnie radą i poparciem służył w jej pionierskiej pracy nuncjusz apostolski Achilles Ratti, późniejszy papież Pius XI.

Aktywna i zawsze pomocna

Będąc niewidomą i cierpiącą na różne choroby, matka Elżbieta Czacka kierowała całością dzieła, na które składał się Zakład dla Niewidomych w Laskach, Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża i współpracownicy Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi. Całość była przestrzenią rozwoju duchowego, dialogu ekumenicznego i światopoglądowego.

Pisała również i publikowała prace z dziedziny tyflogologii. Opracowała polską wersję alfabetu Braille'a i systemy skrótów ortograficznych. Zredagowała konstytucję Zgromadzenia, wygłaszała konferencje dla sióstr i przyjmowała wszystkich, którzy szukali u niej rady i wewnętrznej siły, które sama czerpała z głębokiego życia duchowego, modlitwy i kontemplacji – powiedziała s. Gabriela.

Laski, kierowane przez Czacką, stały się nowoczesną placówką przygotowującą niewidomych do samodzielnego życia w poczuciu własnej wartości i przywracającą im godność.

Jej największym pragnieniem było, by niewidomi, przyjmując swoją niepełnosprawność, stali się apostołami wśród widzących, zwłaszcza „niewidomych na duszy”, czyli ludzi oddalonych od Boga wskutek słabej wiary lub grzechu, których oczy są zamknięte na świat duchowych wartości.

Ks. Władysław Kornilowicz dzieło matki Czackiej, w którym współpracują na równych zasadach niewidomi, świeccy i siostry, nazwał „Dziełem Triuno” (troista jedność). Nazwa ta wyrażała cześć dla Trójcy Świętej, czyli z jednej strony podkreślała religijny charakter działalności wspólnoty, z drugiej strony odzwierciedlała strukturę samej grupy, którą na równych prawach tworzyli niewidomi, świeccy współpracownicy Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi i zakonnice ze Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża.

Nigdy się nie poddawała...

W czasie bombardowania Warszawy we wrześniu 1939 r. została ciężko ranna w głowę. Straciła oko, które trzeba było usunąć, a konieczną operację przeprowadzono bez znieczulenia. Po miesiącu wróciła do Lasek, aby kierować odbudową zniszczonego działaniami wojennymi zakładu.

W okresie poprzedzającym Powstanie Warszawskie podjęła decyzję o zorganizowaniu szpitala powstańczego w Domu Rekolekcyjnym.

W 1950 r., wskutek pogarszającego się stanu zdrowia, przekazała kierownictwo zgromadzenia swojej następczyni i wspierała dzieło ofiarą cierpienia i modlitwy.

Beatyfikacja

Matka Elżbieta Róża Czacka zmarła w opinii świętości 15 maja 1961 r. Pochowano ją na cmentarzu zakładowym w Laskach.

Za zgodą papieża Franciszka 9 października 2017 r. promulgowano dekret o heroicznosci jej życia i cnót. Papież 27 października 2020 r. uznał cud za jej wstawiennictwem, jakim było uzdrowienie 13 września 2010 r. siedmioletniej dziewczynki Karoliny Gawrych, która doznała ciężkiego urazu głowy, gdy przygniotała ją konstrukcja huśtawki.

Beatyfikacja odbyła się 12 września 2021 r. w Świątyni Opatrzności Bożej w Warszawie. Zgodnie z decyzją papieża jej wspomnienie obchodzone jest w Kościele katolickim w Polsce 19 maja.